

Trossamfund

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår sex motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2014 och 2015. Yrkandena handlar om Svenska kyrkans ställning och fri församlingstillhörighet inom Svenska kyrkan.

I betänkandet finns en reservation (M, C, V, L, KD) och ett särskilt yttrande (L).

Behandlade förslag

Sex motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2014/15 och 2015/16.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Utskottets överväganden	4
Svenska kyrkans ställning	4
Fri församlingstillhörighet inom Svenska kyrkan	7
Reservation	13
Fri församlingstillhörighet inom Svenska kyrkan, punkt 2 (M, C, V, L, KD).....	13
Särskilt yttrande	14
Svenska kyrkans ställning, punkt 1 (L)	14
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	15
Motioner från allmänna motionstiden 2014/15	15
Motion från allmänna motionstiden 2015/16	15

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Svenska kyrkans ställning

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:2235 av Jan R Andersson (M),

2014/15:2540 av Fredrik Schulte (M) och

2015/16:760 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2.

2. Fri församlingstillhörighet inom Svenska kyrkan

Riksdagen avslår motionerna

2014/15:1622 av Mikael Oscarsson (KD),

2014/15:2001 av Hans Wallmark m.fl. (M) och

2015/16:760 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation (M, C, V, L, KD)

Stockholm den 15 mars 2016

På konstitutionsutskottets vägnar

Andreas Norlén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Andreas Norlén (M), Björn von Sydow (S), Veronica Lindholm (S), Jonas Millard (SD), Maria Abrahamsson (M), Jonas Gunnarsson (S), Agneta Börjesson (MP), Emanuel Öz (S), Mathias Sundin (L), Mia Sydow Mölleby (V), Tuve Skånberg (KD), Emilia Töyrä (S), Berit Högman (S), Lisbeth Sundén Andersson (M), Marta Obminska (M), Olle Felten (SD) och Johan Hedin (C).

Utskottets överväganden

Svenska kyrkans ställning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om Svenska kyrkans ställning.
Jämför särskilt yttrande (L).

Motionerna

I motion 2014/15:2235 av Jan R Andersson (M) föreslås att lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan avskaffas. I lagen anges bl.a. att Svenska kyrkan ska vara evangelisk-luthersk samt demokratiskt uppbyggd och bedriva en rikstäckande verksamhet. Vidare anför motionären att åtta samfund får sina kyrkoavgifter inkasserade via staten. Motionären anför att separationen av stat och kyrka borde ha fullföljts. Det finns fortfarande en lag som reglerar mycket av Svenska kyrkans inre liv. Detta aktualiserades enligt motionären inte minst när riksdagen under våren 2009 beslutade om en könsneutral äktenskapslagstiftning. Motionären menar att när två intressen stod i konflikt med varandra – kyrkan och hbt-rörelsen – borde staten ha tagit ett steg tillbaka och dragit tillbaka vigselrätten för kyrkorna och tagit ansvar för folkbokföringen och andra juridiska delar av äktenskapet och låtit de religiösa samfundet sköta de ceremoniella delarna. För att i framtiden undvika situationer där staten blandar sig i kyrkans inre angelägenheter bör enligt motionären en definitiv separation mellan stat och kyrka komma till stånd.

Fredrik Schulte (M) yrkar i motion 2014/15:2540 ett tillkännagivande om att frånta Svenska kyrkan rätten att hämta in sina medlemsavgifter genom beskattning och att avveckla dess monopol på begravningsverksamheten. Han anför att Svenska kyrkan tillsammans med ett fåtal andra trossamfund (varav samtliga är kristna) fortfarande är de enda frivilliga sammanslutningar i landet som får inhämta sin medlemsavgift via skatten. Inga andra organisationer, samfund eller föreningar besitter motsvarande rätt att inhämta sina medlemsavgifter genom beskattning. Likaså bedriver Svenska kyrkan begravningsverksamhet på uppdrag av staten och beskattar därigenom samtliga vuxna invånare genom den s.k. begravningsavgiften. Detta innebär att nästan fyra miljoner svenskar som inte har ett medlemskap i Svenska kyrkan inte äger inflytande över hur dessa skattemedel används, anför motionären. Han anser att detta är en ordning som står i strid med tanken om den sekulära staten. Svenska kyrkan bör inhämta sin medlemsavgift på samma sätt som alla andra föreningar. Begravningsverksamheten bör vidare övertas av svenska staten alternativt även kunna bedrivas av andra aktörer än Svenska kyrkan.

I motion 2015/16:760 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 2 begärs en översyn av lagen om Svenska kyrkan. Motionärerna anför bl.a. att det finns anledning att reflektera över statens förhållande till de religiösa samfundet och utformningen av den lag som finns för Svenska kyrkan. I lagen anges bl.a. att Svenska kyrkan ska vara en demokratiskt uppbyggd folkkyrka. Det kan enligt motionärerna finnas anledning att fundera kring utformningen av lagen om Svenska kyrkan bl.a. mot bakgrund av att kyrkovalet på nationell nivå inte samlar fler än drygt 10 procent av de röstberättigade.

Bakgrund

De nuvarande relationerna mellan staten och Svenska kyrkan föregicks av ett principbeslut som riksdagen fattade 1995 (prop. 1995/96:80, bet. 1995/96:KU12). Principbeslutet följdes upp under de följande åren genom en serie beslut, bl.a. ändringar i regeringsformen och tryckfrihetsförordningen samt i lagarna om trossamfund, om Svenska kyrkan och om införande av lagen om Svenska kyrkan (prop. 1997/98:116, bet. 1997/98:KU20, bet. 1998/99:KU5). Betydelsefulla ändringar i gällande lagstiftning, som gäller begravningsverksamheten, kulturminnena, personal och avgiftsbetalning, beslutades också 1999 (prop. 1998/99:38, bet. 1998/99:KU18). Samma år fattades beslut om statens stöd till trossamfund (prop. 1998/99:124, bet. 1999/2000:KU5).

I lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan finns föreskrifter bl.a. om Svenska kyrkan som trossamfund, om dess organisatoriska uppbyggnad, om kyrkoavgiften, om kyrklig egendom, om rätten att ta del av kyrkans handlingar och om kyrkans arkiv. I lagen (1 §) anges att Svenska kyrkan är ett evangelisk-lutherskt trossamfund som framträder som församlingar och stift. Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka, som i samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete bedriver en rikstäckande verksamhet (2 §).

I lagen (1998:1593) om trossamfund finns bestämmelser om bl.a. registrering av trossamfund och om statlig hjälp med avgifter till registrerade trossamfund. Bestämmelser om statligt stöd finns också i lagen (1999:932) om stöd till trossamfund.

Enligt 3 § lagen om trossamfund gäller att ingen är skyldig att tillhöra något trossamfund. Ett avtal eller löfte som strider mot denna bestämmelse är ogiltigt.

Enligt 16 § samma lag har Svenska kyrkan rätt till hjälp av staten med bestämmande, debitering och redovisning av avgifter från dem som tillhör Svenska kyrkan samt med att ta in avgifterna. Även andra registrerade trossamfund kan beviljas sådan hjälp. Regeringen kan besluta att ett annat registrerat trossamfund än Svenska kyrkan ska få sådan hjälp. Regeringen får besluta att ett trossamfund som har beviljats hjälp inte längre ska få det. Hjälpen får lämnas endast till ett trossamfund som

1. bidrar till att upprätthålla och stärka de grundläggande värderingar som samhället vilar på, och

2. är stabilt och har egen livskraft.

I 6 § lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund anges att andra registrerade trossamfund än Svenska kyrkan ska skaffa skriftligt samtycke från de personer vilkas avgifter ska tas in med statlig hjälp. Samtycket ska avse avgiftsskyldigheten till trossamfundet och att avgifterna tas in med statlig hjälp. Om trossamfundets stadgar innehåller regler om att medlemmarna är skyldiga att betala avgift till trossamfundet på det sätt som gäller för skatter och avgifter enligt skatteförfarandelagen (2011:1244), anses medlemmarna ha lämnat sådant samtycke som avses i första stycket.

De ändringar som gjordes i begravningslagen (1990:1144) år 1999 innebar inte någon ändring av Svenska kyrkans huvudmannaskap för den helt övervägande delen av begravningsverksamheten. Huvudman för begravningsverksamheten är enligt begravningslagen den församling eller kyrkliga samfällighet inom Svenska kyrkan eller – efter särskilt beslut av regeringen – den kommun som är skyldig att anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom ett visst geografiskt avgränsat förvaltningsområde.

Som huvudman tillhandahåller församlingarna och samfälligheterna särskilda gravplatser för dem som inte tillhör något kristet trossamfund.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare avstyrkt motioner med begäran om att regeringen skulle lägga fram förslag om ändring av berörda lagar för att åstadkomma ett slutligt skiljande av Svenska kyrkan från staten (bet. 2000/01: KU11, bet. 2002/03:KU20 och bet. 2008/09:KU7). Vid riksmötet 2000/01 konstaterade utskottet att ändringarna i relationerna mellan staten och Svenska kyrkan, som beslutades efter ett omfattande utrednings- och förhandlingsarbete, hade varit i kraft under drygt ett år. Vidare anförde utskottet att det inte fann skäl att förorda en ändring eller omprövning av relationerna. Vid riksmötena 2002/03 och 2008/09 vidhöll utskottet sitt tidigare ställningstagande.

Våren 2011 (bet. 2011/12:KU12) avstyrkte utskottet motionsyrkanden om Svenska kyrkans ställning, bl.a. om att frånta Svenska kyrkan beskattningsrätten och monoopolet på begravningsverksamheten. Utskottet anförde att det inte fann skäl att förorda en ändring eller omprövning av relationerna mellan staten och Svenska kyrkan, och att utskottet därmed vidhöll sitt tidigare ställningstagande.

Utskottet avstyrkte liknande motionsyrkanden i förenklad ordning i betänkande 2013/14:KU27.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det inte finns skäl att ta initiativ till en ändring eller omprövning av relationerna mellan staten och Svenska kyrkan. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandena.

Fri församlingstillhörighet inom Svenska kyrkan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om fri församlingstillhörighet.
Jämför reservation (M, C, V, L, KD).

Motionerna

I motion 2014/15:1622 av Mikael Oscarsson (KD) föreslås att lagen om Svenska kyrkan avskaffas i syfte att möjliggöra för Svenska kyrkans medlemmar att fritt välja församlingstillhörighet. Motionären anför att det inte är möjligt att välja vilken församling inom Svenska kyrkan man vill tillhöra. Det kan enligt motionären finnas en lång rad legitima anledningar för att vilja tillhöra en annan församling än den man är folkbokförd i. Man kan exempelvis ha starka gemenskapsband med sin födelseförsamling, sin vigselförsamling eller den församling där sommarstugan är belägen.

Hans Wallmark m.fl. (M) begär i motionerna 2014/15:2001 och 2015/16:760 yrkande 1 ett tillkännagivande om fri församlingstillhörighet inom Svenska kyrkan. Motionärerna menar bl.a. att med en friare församlingstillhörighet skapas möjlighet för enskilda att vara med i en församling till vilken de känner en starkare känslomässig koppling än till kyrkan på den ort där de nu kanske bor efter en eller flera flyttningar. Enligt motionärerna borde detta vara en fråga för Svenska kyrkan. På uppdrag av Kyrkostyrelsen har just församlingstillhörighet utretts. I betänkandet Rörlig församlingstillhörighet – modeller och konsekvenser (SKU 2004:1) – noterades, anför motionärerna, följande.

Det står klart att det inte är möjligt att enbart genom ändringar i kyrkoordningen införa denna modell. Det krävs ändringar i föreskrifterna i lagen om Svenska kyrkan om tillhörighet till den församling där man är bosatt. Detta väcker frågor kring den särskilda ställning lagen om Svenska kyrkan har som en grundläggande del av beslutet om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan.

En moment 22-liknande situation har uppstått, anför motionärerna. Många i riksdagen tror enligt motionärerna att frågan om församlingstillhörighet är ett ärende som exklusivt ska avgöras av Svenska kyrkan och dess medlemmar medan alla försök att nå beslut om friare församlingstillhörighet vid kyrkomötet besvaras med att frågan avgörs av Sveriges riksdag.

Av den anledningen anser Hans Wallmark m.fl. att lagstiftningen borde ändras så att Svenska kyrkan själv kan avgöra huruvida dagens ordning med en strikt geografisk koppling i fråga om församlingstillhörighet ska behållas eller om en friare ordning ska införas.

Bakgrund

Allmänt

Riksdagen fattade som angetts ovan 1995 ett principbeslut om ändrade relationer mellan staten och Svenska kyrkan. Den s.k. stat–kyrka-reformen trädde i kraft den 1 januari 2000 och innebar bl.a. att ändringar i församlingsindelningen numera är en helt intern kyrklig angelägenhet.

Grundläggande bestämmelser om Svenska kyrkans verksamhet och organisation finns dock fastslagna i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan.

Församlingen är den minsta enheten i Svenska kyrkans administrativa indelning, som i övrigt består av pastorat, kontrakt och stift. Församlingsindelningen är rikstäckande och kan ändras genom att en församling delas, att församlingar läggs samman eller att en del av en församling överförs till en annan församling. Beslut om ändringar inom ett stift beslutas av stiftsstyrelsen eller, om den rör flera stift, av Kyrkostyrelsen.

Gällande regler

I 4 § första stycket lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan ges bestämmelser om församlingens organisatoriska uppbyggnad. Församlingen är enligt första stycket en lokal enhet inom Svenska kyrkan och omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område. Församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Att församlingen omfattar de personer som tillhör Svenska kyrkan och är bosatta inom församlingens område innebär att den s.k. territorialprincipen tillämpas. I motiven till bestämmelsen anfördes följande (prop. 1997/98:116 s. 51 f.).

Den territorialprincip som rymts i den nuvarande ordningen är av stor betydelse för kyrkans organisatoriska identitet. Den är dessutom avgörande för att principen om rikstäckning skall kunna uppfyllas. Vid 1995 års kyrkomöte uttalades att territorialprincipen skall framgå av lagen om Svenska kyrkan (a. bet. s. 32).

Enligt riksdagens principbeslut bör det i lagen om Svenska kyrkan slås fast att församlingarna, med vissa undantag, är territoriella och omfattar dem som tillhör Svenska kyrkan och är folkbokförda inom församlingen. En utgångspunkt för reformen är att församlingarnas kommunstatus skall upphöra. Av detta skäl har utredningen ansett att det saknas anledning att knyta tillhörigheten till den statliga folkbokföringen. Utredningen har i stället föreslagit att uttrycket ”bosatt” skall användas. Förslaget har fått ett mycket positivt mottagande. Också regeringen ställer sig bakom förslaget. Som utredningen uttalat är begreppet bosatt något vidare än begreppet folkbokförd. Den närmare innebörden bör regleras inomkyrkligt.

En förutsättning för att den statliga hjälpen med att beräkna, debitera, redovisa och ta in avgifter från dem som tillhör Svenska kyrkan, dvs. administrationen av kyrkoavgift, skall kunna fungera torde dock vara att tillhörighetsreglerna ansluter sig till folkbokföringens regler, åtminstone när det gäller skyldigheten att betala kyrkoavgift.

Det har sedan länge – med stöd av särskild lagstiftning – funnits icke territoriella församlingar inom Svenska kyrkan. Av 4 § tredje stycket lagen om Svenska kyrkan följer att det numera är Svenska kyrkan själv som avgör om

det ska finnas icke-territoriella församlingar vid sidan av de territoriella församlingarna. Bestämmelsens utformning hindrar enligt förarbetena inte att icke-territoriella församlingar kan betecknas annorlunda i det inomkyrkliga regelverket (se prop. 1997/98:116 s. 53).

Tidigare har gällt att folkbokföring av en person ska ske i en församling inom svenska kyrkan. Från och med den 1 januari 2016 gäller att folkbokföring ska ske inom en kommun (prop. 2012/13:120, bet. 2012/13:SkU25, rskr. 2012/13:254).

I propositionen anförs bl.a. att genom förslaget om att begreppet församling inte längre ska finnas i folkbokföringen, och till följd av den stora sammanläggningen av församlingar liksom samhällsutvecklingen i övrigt finns det goda skäl för att anta att den framtida betydelsen av den aktuella församlingsindelningen för det civila samhället kommer att minska. Församlingsindelningen blir i stället en mer intern angelägenhet för Svenska kyrkan än vad den är i dag. Genom utmönstringen av församling ur folkbokföringen försvinner statens intresse av att hålla reda på den aktuella territoriella församlingsindelningen. Intresset kvarstår dock till viss del vad gäller uppbörden av begravningsavgiften. Förslagen innebar inte någon ändring av lagen om Svenska kyrkan.

Det anförs i propositionen att förslaget om att folkbokföring inte längre ska ske i territoriell församling inom Svenska kyrkan kommer att få konsekvenser främst för Svenska kyrkan och för hanteringen av begravningsavgifterna. Beträffande begravningsavgifterna föreslogs därför att en enhetlig avgiftssats ska gälla för den begravningsverksamhet som bedrivs av huvudmännen inom Svenska kyrkan.

I propositionen anförs vidare att enligt 3 § lagen (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund beräknas avgifter som tas in med statlig hjälp med utgångspunkt i den förvärvsinkomst som är beskattningsbar till kommunal inkomstskatt. Den som tillhör Svenska kyrkan betalar en lokal och en regional kyrkoavgift. Församlingen, eller den kyrkliga samfällighet i vilken församlingen ingår, beslutar om den lokala avgiften, medan stiftet beslutar om den regionala kyrkoavgiften. Här kan anmärkas att andra registrerade trossamfund som får statlig hjälp att ta in avgifterna, tar ut en enhetlig avgift för samtliga medlemmar. På grund av att Svenska kyrkans avgiftssatser skiljer sig åt mellan församlingarna är det nödvändigt att kunna hänföra en person till rätt församling för hanteringen av dessa avgifter. Detta möjliggörs i dag genom folkbokföringen. Förslaget att utmönstra församling ur folkbokföringen påverkar därför även hanteringen av Svenska kyrkans kyrkoavgifter. Det preliminära beskattningsunderlaget som används för att beräkna avgiftssatsen torde inte påverkas av om församling utmönstras ur folkbokföringen. Det är dock nödvändigt att församlingarna och de kyrkliga samfälligheterna inom Svenska kyrkan kan hänföra sina medlemmar till rätt församling för att rätt avgift ska påföras och för en korrekt slutavräkning. Detta kommer enligt propositionen att bli möjligt genom att Svenska kyrkan får tillgång till

Lantmäteriets adresskoordinater, och detta är något som bör lösas genom avtal mellan Lantmäteriet och Svenska kyrkan.

Kyrkomötets behandling

Frågan om en fri eller friare församlingstillhörighet har behandlats av kyrkomötet vid ett flertal tillfällen. Redan 2001 beslutade kyrkomötet att kyrkostyrelsen skulle tillsätta en utredning med uppgift att förutsättningslöst analysera och klargöra problemen och redovisa konsekvenserna av ett system med friare församlingstillhörighet. Uppdraget resulterade i utredningsbetänkandet Rörilig församlingstillhörighet (SKU 2004:1). I denna utredning resonerades kring ett antal möjliga modeller, från en fullständigt fri till en friare församlingstillhörighet. Det konstaterades att vissa av modellerna med säkerhet inte är förenliga med lagen om Svenska kyrkan och att de i vissa andra fall kunde bedömas som mer eller mindre svårförenliga med lagens bestämmelser.

Vid behandlingen av frågor om församlingstillhörighet 2009 yttrade sig Läronämnden och upprepade vad man tidigare uttalat vid ett flertal tillfällen om territorialprincipen, nämligen att den är en grundläggande del av vår kyrkas tradition och självförståelse. Samtidigt menade Läronämnden att vad som konstituerar den territoriella anknytningen kan variera och att samhällsutvecklingen kan framtvunga en omprövning eller komplettering av tidigare synsätt och regelverk.

Även under 2010 och 2011 års kyrkomöten behandlades frågor om friare församlingstillhörighet. Motionerna avslogs, i huvudsak med hänvisning till att frågan låg inom ramen för vad den s.k. strukturutredningen hade att behandla. Organisationsutskottet uttalade också att det är viktigt att kyrkan står fast vid den uppgörelse som träffades med staten vid relationsförändringen kyrka/stat och att bestämmelserna i lagen om Svenska kyrkan var en del av denna uppgörelse.

I strukturutredningens betänkande Närhet och samverkan (SKU 2011:2) konstaterades att frågan om att kunna ha uppdrag som förtroendevald i en annan församling än den i vilken man är bosatt, är en av de centrala frågorna i diskussionerna om friare församlingstillhörighet. Denna uppfattning underströks av organisationsutskottet under kyrkomötet 2011 i betänkandet Friare församlingstillhörighet. Organisationsutskottet uttalade där att strukturutredningens förslag innebär att många av de problem som förknippats med den nuvarande ordningen kommer att få sin lösning. Strukturutredningen framhöll också att det inte finns några restriktioner mot att fira gudstjänst och vara engagerad i församlingsverksamhet i vilken församling som helst. Vidare anfördes att utredningen inte såg några skäl till att ta initiativ till ändringar i lagen om Svenska kyrkan.

Även vid 2013 års kyrkomöte väcktes frågan om friare församlingstillhörighet. Kyrkomötet avsåg en motion om att undersöka möjligheten till en friare församlingstillhörighet. I betänkandet Valfri

församling (O 2013:10) som föregick kyrkomötets beslut, konstaterade organisationsutskottet återigen att det är viktigt att Svenska kyrkan står fast vid den uppgörelse som träffats med staten vid relationsförändringen mellan Svenska kyrkan och staten. Organisationsutskottet menade att inget nytt hade framkommit som skulle motivera ett annat ställningstagande och påpekade också att en uppluckring av den nu gällande territorialprincipen skulle riskera att försämra möjligheterna för Svenska kyrkan att bedriva en rikstäckande verksamhet.

Vid 2014 års kyrkomöte avsågs ett förslag om att skapa ökade möjligheter för kyrkotillhöriga att kunna välja att tillhöra en annan församling eller ett annat pastorat än den församling eller det pastorat som de är bosatta inom. I ett betänkande av organisationsutskottet (O 2014:9) anfördes att de argument som tidigare förts fram som skäl för avslag på motioner i denna fråga alljämt gjorde sig gällande. Det handlade inte minst om Svenska kyrkans identitet som öppen folkkyrka med rikstäckande verksamhet. Denna identitetsbild, som fastslagits i lagen om Svenska kyrkan, var en del av uppgörelsen med staten vid relationsförändringen och något som organisationsutskottet fortsatt ville slå vakt om. Enligt utskottets mening skulle ett tillmötesgående av motionärernas önskemål innebära att steg tas i en riktning mot en uppluckring av territorialprincipen och därmed en försämring av förutsättningarna för att bedriva en rikstäckande verksamhet. Med en valfrihet kring församlingstillhörighet såg organisationsutskottet också en risk i att en konkurrenssituation uppstår bland församlingar, något som inte var önskvärt eller i överensstämmelse med kyrkans identitet. Organisationsutskottet var även av uppfattningen att frågan om församlingstillhörigheten var av mindre betydelse för många av kyrkans medlemmar. För dessa var medlemskap i Svenska kyrkan som trossamfund viktigt, inte själva församlingstillhörigheten. En valfrihet i frågan om församlingstillhörighet skulle riskera att bli förvirrande för dessa medlemmar.

I en motion (2015:87) till kyrkomötet 2015 föreslogs, med hänvisning till de ändrade bestämmelserna om folkbokföring i en kommun i stället för församling, att man skulle utreda möjligheten för en medlem att kvarstå som medlem i sin hemförsamling vid flytt till ett särskilt boende, serviceboende eller liknande.

I tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TO 2015:1 konstaterades att den valfrihet som motionären efterfrågar inte är förenlig med bestämmelsen i 4 § lagen om Svenska kyrkan som anger att församlingen omfattar de personer som är bosatta inom församlingens område. Även om lagstiftningen som gäller folkbokföring ändras fr.o.m. den 1 januari 2016, gäller den angivna bestämmelsen i lagen om Svenska kyrkan om församlingstillhörighet grundad på bosättning. Att i kyrkoordningen införa bestämmelser som inte överensstämmer med bosättningsbegreppet som det är definierat i folkbokföringslagen (1991:841) ansåg utskottet inte ändamålsenligt.

Tidigare behandling

Våren 2006 avstyrkte konstitutionsutskottet liknande motioner (bet. 2005/06:KU18 s. 9). Utskottet fann inte skäl att förorda en förändring eller omprövning av tidigare beslut om relationerna mellan staten och Svenska kyrkan. Därefter har utskottet vidhållit sitt tidigare ställningstagande (bet. 2006/07:KU13, bet. 2008/09:KU7 och bet. 2009/10:KU7).

Även våren 2012 (bet. 2011/12:KU12) behandlade utskottet liknande motionsförslag. Utskottet anförde följande:

Frågan om församlingstillhörighet har samband med andra grundläggande delar i kyrka–stat-reformen. Territorialprincipens betydelse framhölls i motiven till begravningslagen. Vidare framfördes där bl.a. att en förutsättning för att den statliga hjälpen med administrationen av kyrkoavgift ska kunna fungera torde vara att tillhörighetsreglerna ansluter sig till folkbokföringens regler, åtminstone när det gäller skyldigheten att betala kyrkoavgift. Utskottet, som inte finner skäl att förorda en förändring eller omprövning av tidigare beslut rörande relationerna mellan staten och Svenska kyrkan, avstyrker motionerna 2010/11:K259 (M) och 2011/12:K380 (M) yrkandena 1 och 2.

Utskottet avstyrkte liknande motionsyrkanden i förenklad ordning i betänkande 2013/14:KU27.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner inte skäl att förorda en förändring av lagregleringen av församlingstillhörighet och avstyrker motionsyrkandena.

Reservation

Fri församlingstillhörighet inom Svenska kyrkan, punkt 2 (M, C, V, L, KD)

av Andreas Norlén (M), Maria Abrahamsson (M), Mathias Sundin (L), Mia Sydow Mölleby (V), Tuve Skånberg (KD), Lisbeth Sundén Andersson (M), Marta Obminska (M) och Johan Hedin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2014/15:2001 av Hans Wallmark m.fl. (M) och
2015/16:760 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1 och
bifaller delvis motion
2014/15:1622 av Mikael Oscarsson (KD).

Ställningstagande

Vi anser att Svenska kyrkan själv bör få avgöra om dagens ordning med en strikt geografisk koppling i fråga om församlingstillhörighet ska behållas eller om en friare ordning ska införas. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag till nödvändiga lagändringar.

Särskilt yttrande

Svenska kyrkans ställning, punkt 1 (L)

Mathias Sundin (L) anför:

Lagen om Svenska kyrkan innebär att statsmakten genom lagstiftning reglerar Svenska kyrkans trosbekännelse, organisation och verksamhet. Liberalerna anser att Svenska kyrkan ska ha samma oberoende som andra trossamfund, och för att Svenska kyrkan ska stå helt fri från statlig styrning bör därför lagen om Svenska kyrkan avskaffas. Jag har valt att i detta betänkande inte reservera mig, men avser att återkomma i frågan.

Ett avskaffande av lagen om Svenska kyrkan påverkar inte i sig Svenska kyrkans möjlighet att ansvara för begravningsväsendet där inte kommunen är huvudman. Det skulle inte heller påverka möjligheten att via Skatteverket få hjälp med uppbörd av kyrkoavgift från Svenska kyrkans medlemmar.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2014/15

2014/15:1622 av Mikael Oscarsson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa lagen om Svenska kyrkan med syfte att möjliggöra för Svenska kyrkans medlemmar att fritt välja församlingstillhörighet.

2014/15:2001 av Hans Wallmark m.fl. (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om friare församlingstillhörighet inom Svenska kyrkan och därmed behovet av nödvändiga lagändringar, exempelvis i 4 § lagen om Svenska kyrkan.

2014/15:2235 av Jan R Andersson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avskaffa lagen om Svenska kyrkan.

2014/15:2540 av Fredrik Schulte (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att frånta Svenska kyrkan rätten att inhämta sina medlemsavgifter genom beskattning samt att även avveckla dess monopol på begravningsverksamheten.

Motion från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:760 av Hans Wallmark m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fri församlingstillhörighet inom Svenska kyrkan och därmed behovet av nödvändiga lagändringar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagen om trossamfundet Svenska kyrkan och tillkännager detta för regeringen.